

Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser
(LI2024/01802)

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Utredningsuppdraget bestod i korthet av två huvudområden: 1) beskriva och utvärdera regelverket för *ändring* av detaljplan samt 2) göra en översyn av gällande rätt och rättstillämpningen i fråga om *olagliga* planbestämmelser.

Boverkets förslag innebär i korthet förändringar i Plan- och bygglagen (2010:900, PBL) och Plan- och byggförordningen (PBF, 2011:338) vad gäller främst möjligheten att förändra innehållet i detaljplaner, och äldre motsvarande planer. Nuvarande system där möjlighet finns att ändra en detaljplan är enligt rapporten inte förenlig med bl.a. arkivlagstiftningen, vilket gör att kommunerna enligt rapporten dels har problem att i praktiken göra nödvändiga ändringar i planer då arkiverade planers (fysiska) innehåll inte får ändras trots rättsligt stöd i PBL, dels uppkommer problem inom ramen för digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen.

Rapportens förslag gällande den första delen av uppdraget är med anledning av den beskrivna problematiken i huvudsak att ändra lagtexten på ett sätt som innebär att kommunerna istället för att *ändra* en plan ska kunna *ersätta* befintlig med en ny detaljplan.

Fakultetsnämnden gör följande bedömning av den första delen av uppdraget. Förslaget bedöms i sak leda till små materiella förändringar eftersom det i praktiken är fråga om att ändra förfarandet, från ett ändringsförfarande till ett ersättningsförfarande. Genom denna möjlighet går det att komma runt arkivlagstiftningens skyddsregler mot ändringar, vilka utgör en hämsko för kommunernas fysiska planering.

Kommunernas möjligheter att ge planen och planområdet nytt innehåll, jämfört med nuvarande ordning med ändringsförfarande, bedöms dock materiellt inte förändras mer än marginellt. Kommunens faktiska handlingsutrymme samt effekten på olika intressen bedöms därför inte

förändras mer än marginellt jämfört med nuvarande ordning, såvitt kan bedöms av förslaget.

Fakultetsnämnden har med anledning av det redogjorda inga invändningar mot förslaget i denna del.

Gällande den andra delen av uppdraget, att göra en översyn av gällande rätt och rättstillämpningen i fråga om olagliga planbestämmelser lämnar Fakultetsnämnden följande synpunkter. Fakultetsnämnden är av uppfattningen att utredningsarbetet för denna del är mycket undermåligt genomförd och att det därför är i princip omöjligt att lämna mer konkreta synpunkter. Fakultetsnämnden tolkar avsnittet om olagliga planbestämmelser (knappt fyra sidor) som att det är detsamma som Boverkets allmänna vägledning. Såvitt kan bedömas har det för uppdraget inte gjorts någon självständig och fristående behandling av frågeställningarna.

Någon mer djupgående och kritisk granskning av vad som utgör gällande rätt görs inte i rapporten, och det saknas exempelvis en mer ingående beskrivning och analys av nullitetfrågan från ett förvaltningsrättsligt perspektiv och vad det innebär för frågor inom fastighetsrätten, främst PBL. Nullitetsfrågan är i allmänhet omdiskuterad och det skulle vara möjligt att analysera den i perspektivet av olagliga planbestämmelser betydligt mer ingående. Även frågan om rättstillämpningen och vad den innebär för frågan är bristfälligt redovisad och av hög deskriptiv karaktär. Vad rättstillämpningen mer konkret innebär för olagliga planbestämmelser är därför svårt att utläsa av rapporten.

Fakultetsnämnden bedömer sammanfattningsvis att uppdraget inte genomförts tillfredställande för detta delområde. Fakultetsnämnden bedömer dock frågan som viktig, bl.a. mot bakgrund av att olagliga planbestämmelser är vanligt förekommande och normalt har relativt stora effekter på olika intressen. Frågan har även betydelse för rättssäkerheten i samhället. Fakultetsnämndens rekommendation är därför att frågan utreds ånyo med en fördjupad uppdragsbeskrivning. I genomförandet av ett sådant utredningsuppdrag bör det ingå såväl fastighetsrättslig som förvaltningsrättslig expertis.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Marc Landeman. Yttrandet har på delegation avgivits av juridiska fakultetens dekanus, professor Anna Singer.

Anna Singer